

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 De verliefde wil

1 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een argumentatie waarom het volgens Hume mogelijk is uit vrije wil verliefd te worden, gebaseerd op de rol van het sterkste verlangen 1
- met behulp van tekst 1 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Hume is de mens een bundel van verlangens. Je wil is vrij als je je sterkste verlangen kunt volgen. Volgens Hume is het voor een mens dus mogelijk uit vrije wil verliefd te worden, als dat je sterkste verlangen is 1
- Zo staat in tekst 1: ‘emotionele afhankelijkheid’, ‘sterk gefocuste aandacht’ en ‘euforie’ wijzen op een zeer sterk verlangen. Als je dit dan kunt volgen, ben je vrij volgens Hume 1

2 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van de uitspraak van Hume dat de rede de slaaf van de passies is 1
- een argumentatie aan de hand van deze uitspraak waarin een overeenkomst tussen het compatibilisme van Hume en Frankfurt wordt aangegeven: bundeltheorie van verlangens 1
- een argumentatie aan de hand van deze uitspraak waarin een verschil tussen het compatibilisme van Hume en Frankfurt wordt gegeven: bij Frankfurt is de mens meer dan een optelsom van zijn verlangens 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Hume bedoelt met deze uitspraak dat verlangens een kracht bezitten en dat die kracht uiteindelijk bepaalt wat we zullen kiezen. De rede kan er alleen voor zorgen dat we zo handelen dat het ons ook lukt om onze sterkste verlangens te bevredigen 1
- Frankfurt is het met Hume eens in zoverre Hume menselijk handelen ziet als een optelsom van psychologische gegevens, zoals verlangens en behoeften. In zoverre ook de visie van Frankfurt een bundeltheorie van verlangens behelst, komt deze overeen met de uitspraak dat de rede de slaaf van de passies is 1
- Maar Frankfurt verschilt van Hume door te zeggen dat sommige verlangens tegen onze vrije wil ingaan. Met andere woorden: Hume denkt dat mensen een bundel van verlangens zijn, maar Frankfurt denkt dat je verlangens kunt hebben die tegen je eigen wil ingaan (en dat je dus meer bent dan een optelsom van verlangens) 1

Vraag	Antwoord	Scores
3	maximumscore 3	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie dat iemand die verliefd is nog steeds uit vrije wil kan handelen aan de hand van de voorwaarde dat iemand daarbij moet doen wat hij wil doen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie dat iemand die verliefd is nog steeds uit vrije wil kan handelen aan de hand van de voorwaarde dat als diegene iets anders had gewild, hij dan iets had anders gedaan 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van de kritiek van Van Inwagen op het conditioneel compatibilisme met behulp van diens consequentie-argument: niemand kan de gegeven wereld (of de natuurwetten) veranderen 	1
	voorbeeld van een goed antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Iemand die verliefd is, kan volgens een conditioneel compatibilist uit vrije wil handelen, mits aan twee voorwaarden is voldaan. Ten eerste moet diegene doen wat hij wil doen. Dus iemand die verliefd is, kan uit vrije wil handelen, als hij doet wat hij wil doen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Ten tweede moet het zo zijn dat, als hij iets anders had gewild, hij iets anders zou hebben gedaan 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het consequentie-argument van Van Inwagen stelt dat het eigenlijk volgens conditioneel compatibilisten zo is, dat iemand natuurwetten zou moeten kunnen veranderen, want wat betekent anders: 'als hij iets anders had gewild'? Voor dat 'anders willen' is het nodig dat de situatie anders was en daarvoor is het weer nodig dat iemand de gebeurtenissen voor diens geboorte en/of de natuurwetten kon veranderen. Maar dit kan niemand en dus is de alternatieve mogelijkheid binnen het conditioneel compatibilisme onmogelijk 	1
4	maximumscore 4	
	Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
	<ul style="list-style-type: none"> • een juiste beschrijving van een experiment van Libet 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een argumentatie aan de hand van het experiment van Libet waaruit blijkt of Swaab de vrije wil terecht een illusie noemt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • een weergave van twee kritiekpunten op het experiment, te kiezen uit: (per juist kritiekpunt 1 scorepunt toekennen) 	2
	<ul style="list-style-type: none"> – Proefpersonen waren wel in staat tot een veto; het bewustzijn kan ervoor kiezen niet in te gaan op het bereidheidspotentiaal. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Het bereidheidspotentiaal is geen beslissing, maar een neiging. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Invloed van het bewustzijn moet niet vlak voor de beweging worden gezocht. 	
	<ul style="list-style-type: none"> – Door de proefopstelling kan geen goede weergave van een bewuste beslissing in het dagelijks leven worden nagebootst. 	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Eén van de experimenten van Libet ging als volgt: proefpersonen keken naar een klok met een snel draaiende wijzer waardoor (dus) heel precies een tijdstip af te lezen was. De proefpersoon werd gevraagd om op een door hemzelf aan te geven moment zijn pols te bewegen en het tijdstip te rapporteren waarop hij zich bewust werd van de gedachte om zijn pols te bewegen. Met elektroden aan het hoofd werd ook het bereidheidspotentiaal gemeten. Libet wilde weten of een bewuste gedachte eerder of later ontstaat dan het bereidheidspotentiaal. Het bleek later te zijn. Eerst ontstaat het bereidheidspotentiaal (200 milliseconden eerder), dan de bewuste gedachte en vervolgens komt de handeling. Swaab laat het idee van vrije wil varen, omdat hij vrije wil ziet als bewuste aansturing. Als die aansturing wel gebeurt, maar blijkbaar niet door jouw bewustzijn, is het vervolgens voor hem moeilijk om nog van een vrije wil te spreken 1
- Ik denk dat het terecht is dat Swaab de vrije wil ‘een plezierige illusie’ noemt, omdat ik me ook niet kan voorstellen dat er een vrije wil kan zijn als blijkt dat handelingen buiten jouw bewustzijn om worden geïnitieerd, zoals blijkt uit het experiment van Libet 1
- Maar je kunt je afvragen of de rol van het bewustzijn inderdaad gezocht moet worden in die 200 milliseconden. Als je het bereidheidspotentiaal als neiging ziet in plaats van als een beslissing, is er een andere rol voor het bewustzijn denkbaar, namelijk dat er veel eerder al een beslissing is genomen 1
- Dat kun je ook zien aan de proefopstelling: de proefpersonen werd gevraagd om hun hand op te steken wanneer ze zich daar bewust van werden. In het dagelijks leven gebeurt dat niet op die manier. (Bovendien kun je je afvragen of het letten op ‘word ik mij al bewust van het feit dat ik mijn hand wil opsteken’ niet zelf al bewustzijn is) 1

Opmerking

Aan een antwoord waarin voldoende filosofisch inhoudelijk wordt beargumenteerd dat het niet terecht is dat Swaab de vrije wil ‘een plezierige illusie’ noemt, kan 1 scorepunt worden toegekend.

5 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- de definitie van het monisme: er is één substantie 1
- de definitie van het epifenomenalisme: bewuste gedachten hebben geen invloed 1
- een argumentatie waarom Swaabs positie als een monistische variant van het epifenomenalisme beschouwd kan worden waarin bovenstaande definities zijn betrokken 1

Vraag	Antwoord	Scores
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het monisme, of het substantiemonisme, is het idee dat er maar één substantie is; de geest valt op de een of andere manier samen met het lichaam Het epifenomenalisme wil zeggen dat bewuste ervaringen en gedachten wel door het lichaam worden veroorzaakt, maar dat het bewustzijn geen invloed heeft op het lichaam Swaabs positie kan als een monistische variant van het epifenomenalisme worden gezien, omdat hij zegt dat er geen geest bestaat los van het lichaam; ze zijn één. Het bewustzijn hobbelt achter het lichaam aan en neemt niet de beslissing om te beginnen met handelen. Het is een nieuwe variant van het epifenomenalisme, omdat Swaab het bewustzijn binnen het natuurkundig domein plaatst 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
6	maximumscore 3	
	<p>Een goed antwoord bevat de volgende elementen:</p> <ul style="list-style-type: none"> een weergave van het verschil tussen eerste- en tweede-orde-verlangens: externe gerichtheid respectievelijk gerichtheid op het eerste-orde-verlangens een uitleg van Frankfurts redenering dat Robben, als hij op intuïtie voetbalt, vrijer is dan iemand die bewust iets nalaat, met daarin betrokken het verschil tussen eerste- en tweede-orde-verlangens 	<p>2</p> <p>1</p>
	<p>voorbeeld van een goed antwoord:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het verschil tussen eerste- en tweede-orde-verlangens is, dat het eerste-orde-verlangens puur gericht is op iets buiten jezelf waar je naar verlangt terwijl het tweede-orde-verlangens gericht is op het eerste-orde-verlangens: het wel of niet verlangen van het eerste-orde-verlangens is het tweede-orde-verlangens Volgens Frankfurt ben je het meest vrij als je eerste- en tweede-orde-verlangens in harmonie zijn. En die zijn in harmonie als je die keuzes maakt die bij je horen en waar je van houdt. Het bewustzijn hoeft daar helemaal niet aan te pas te komen. Bij degene die ergens naar verlangt maar het steeds bewust moet nalaten, is het tweede-orde-verlangens niet in overeenstemming met het eerste-orde-verlangens. Diegene is dan juist niet vrij. In die zin is iemand die niet nadenkt, zoals Arjen Robben als hij voetbalt, vrijer dan iemand die bewust iets niet doet terwijl hij er wel naar verlangt: Arjen Robben verlangt ook (tweede-orde-verlangens) dat waar hij naar verlangt (voetballen, eerste-orde-verlangens) en kan vervolgens het denken achterwege laten 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>